

The Project Gutenberg eBook of Friaren från landet: Lustspel, by Johan Ludvig Runeberg

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Friaren från landet: Lustspel

Author: Johan Ludvig Runeberg

Release date: March 17, 2016 [EBook #51479]

Language: Swedish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK FRIAREN FRÅN LANDET: LUSTSPEL ***

E-text prepared by Jari Koivisto

FRIAREN FRÅN LANDET

Lustspel

Af

JOHAN LUDVIG RUNEBERG

Helsingfors, J. C. Frenckell & Son, 1834.

Imprimatur: Axel Gabriel Sjöström.

PERSONERNE:

Onkeln.

Emelie (Niesen).

August (Student).

Katrine (Kammarjungfru).

En Arrendator.

I. SCENEN.

Onkeln. Emelie.

Onkeln.

Nå gläd dig nu, min goda Emelie;
När helst du önskar kan du vara fri
Och slippa dessa band af flården bära.
Som jag vet visst att dig besvära.
Lägg bort ditt köpta hår och bruka ditt,
Ditt snörlif, kasta det på brasan fritt
Och dina armar från sin bronz-tyngd lätta!

Emelie.

Men, gode Onkel, hvad betyder detta?

Onkeln.

Du frågar? just hvad jag har sagt, min vän;
Sitt ner och hör mig blott berätta:
Du vet ju af dig sjelf, hur tungt det är for den,
Som hatar modet, yran, flården,
Att lefva nära stora verlden,
Att se dess toma prål, dess falska glans,
Att se dess nöjen utan hof och sans
Och dessa dårar utan inre värden,
Som lefva blott för the och skråll och dans.
Än mer, att se det lilla man fått spara,
Hvar stund, hvart ögonblick i fara,
Att sväljas opp, att bli förödt
Af de behof, som yppigheten födt. —
Jag svettats tusende repriser,
För hufvudstan's enorma priser
Och dröjt här år från år likväl.
Hvad är mitt ändamål, mitt skäl?
Min handel har jag slutat längesedan,
Mitt capital jag lagt på ränta ned,
Min lefnads-sol, den lutar till sitt nedan;
Och jag behöfver fred.
Välan, ställ dig i ordning bara;
i nästa vecka, kanske förr, vi fara,
För alltid till det landtgoods, som jag har.
Jag väntar blott på Arrendatorns svar.

Emelie.

Min Gud, men kan det allvar vara?
Och inom några dar?

Onkeln.

Nej, se blott hvilket glädjebud det var!
Ja, landet, landet, der är lyckan, Emma;
På fälten skördar, mjölk och honing hemma,
Och ingen galg-fysionomi,
Som går ditt fönster med lorgnett förbi
Och yfves i den borgade surtuten.

Emelie.

Men, gode Onkel, hur så snart besluten
Blef denna flyttning? Sedan många år
Ni lefver hemma lugn och sluten;
Ifrån den trånga kammar-knuten,
Der er förtrogna länstol står,
Ni dock så sällan går.
Låt verlden fritt sin bana vandra;
Den stör ju mer ej er, än ni stör andra.

Onkeln.

Den stör ej mig! ett vackert språk!
Det fordras säkert mer än hufvudbråk,
Att finna hur ett gammalt öra
Skall tröttna vid att dar och nätter höra

Det støj, det larm, det rop och tjut och skrik,
Den infernaliska musik
Af drängar, kuskar, vagnar och kareter,
Som kunnat, förr än Israels trumpeter,
Forstöra murarna i Jeriko;
Ge de mig ro, är det en satans ro.
Den stör mig ej! Nej se på gatan bara,
Kan någon men'ska nog förstockad vara,
Att icke smärtas djupt af de vår herres ris,
Han skickat oss gerad ifrån Paris,
I form af junkrar, sprättar och krabater,
Att straffa oss för våra synda-dater?
Den stör ej mig! se här, för ro skull blott,
En liten räkning. Säg mig hvad jag fått
För mina tjuugu modiga riksdaler,
Dem jag har samlat, daler efter daler,
Med svett och prut? En kapprock vänd! måske,
Han stör mig ej en sådan skraddare?
Nej, nej, mitt barn, du vet ej hvad vi böra.
Vi flytta prompt.

Emilie (sakta).

Hvad skall jag göra?

Jag borde tiga och jag borde be.

O, August kunde du min ängslan se,

Och jag dig höra!

(Högt)

Min bästa Onkel, om vi före dit

För våren, för den vackra tiden,

Och komme sen, då sommarn är förtiden,

Tillbaka hit?

Onkeln.

Ty vintern blir der ledsam lär du mena?

Emelie.

Det är så svårt; man är dock så allena.

Onkeln.

Ha, ha, jag gissat allt det der förut!

Men kanske toge äfven vintern slut,

Om i en makes hand din hand jag lade?

Emelie (sakta).

Jag är förrådd; hvad var det Onkel sade?

Onkeln.

En väns, som slog sig med mödan ut,

Att roa dig, då nån'gång tomt du hade?

Hvad tror du, kanske skulle vintern gå?

Emelie.

Den måste väl, om Onkel vill det så.

(Sakta)

Hvar skall jag gömma mina heta kinder?

O, August! hvilka sköna dar!

Onkeln.

Så trösta dig, jag ger ej några hinder;

Jag väntar blott på Arrendatorns svar.

Emelie.

På Arrendatorns svar?

Onkeln.

Det tycks väl dröja;

Men känner jag min karl,
Så låter han ej lyckan flöja,
Sen han den en gång i sin hage har.
Jag såg vår man för tio år tillbaka,
En karakter af sten,
Då var han yngling blott; men gällde det att vaka
För gods och gård, var han en gubbe ren;
Och punctligt har arrendet fallit sen.
Vi resa dit, du blir hans maka,
Och jag på gamla dar får smaka,
Det lugn jag fåfångt söker här.
Nu återstår blott att bevaka,
För flyttningen, en lätt affär.
Farväl, var du beredd! (går.)

II. SCENEN.

Emelie (ensam).

Emelie.

Se der!

En vacker August. Himlars himlar!
Det svartnar för min syn, det hvimlar;
Hvar får jag skygd, hvart skall jag fly?
En gammal Arrendator, fy!
Katrine! Katrine!

III. SCENEN.

Katrine. Emelie.

Emelie.

Så tung som bly!

Som skulle du till kyrkan tåga!
Jag skall bli gift.

Katrine.

Men hvilken låga!

Och när? om jag får låf att fråga.

Emelie.

Kanske i nästa månad ren.

Katrine.

Isanning ett parti för scen,
Att skratta åt på torg och gator!
En ung Student — —

Emelie.

Jo pytt! en Arrendator,

En gammal vederstygglig en!

Katrine.

I himlens namn, hvad är på färde?

Emelie.

En man af ett omätligt värde,
I Onkels mun, en Pär, en Pål,
Med karakter af sten och stål.
För Guds skull råd! hvad skall jag göra?

Katrine.

Säg nej!

Emelie.

Och Onkels frid förstora?

Katrine.

I annat fall, så svara ja!

Emelie.

Ah fy! och Arrendatorn ta?

Katrine.

Så svara ja och nej tillika,
Kanhända Onkel sjelf ger vika.
För öfrigt vet jag knappt ännu
Hvad saken rör — —

Emelie.

Ack, bästa du!

Du vet hur Onkels hjerta svider
För all vår flärd och våra dyra tider,
Han ser vårt falska prål med harm,
Han störs, som gammal man, och lider
Af stadens stoj och larm;
Han vill på landet, till sitt gods — —

Katrine.

På landet!

Är detta spånaden till äktabandet?
Den tråden kommer jag att klippa af.
På landet, hu! det blef min graf.
Är Onkel hemma?

Emelie.

Nej!

Katrine.

Ett bref jag glömde

Att Lemna fram —

Emelie.

Ett bref? tänk om det gömde
Herr Arrendatorns svar.

Katrine.

Och väntas det?

Emelie.

Ja alla dar.

Katrine (springer efter brevet, böjer det och tittar deri).
Låt se?

Emelie.

Syns någonting?

Katrine.

En kråkfot bara!

Emelie.

Gif brefvet hit!

Katrine.

Var tyst! låt vara:

(Läser)

"Och ställer allt på redig fot."

Emelie.

Mer! mer! läs mer!

Katrine.

"Ödmjukast svara" — —
"Mamsellens hand med tacksamhet emot."

Emelie.

Nog! nog! Att han ej flatnar!

Katrine.

Får jag niga
Och önska lycka, som er kammarpiga,
Min fru Arrendatorska?

Emelie.

Ack, Katrine!
Att du kan hålla contenans och mine!
Hvad är att göra?

Katrine (böjer brefvet än mer och tittar).
Hålla sig till snillet!

Emelie.

O, Gud! nu bräckte du sigillet!

Katrine.

Kantänka, hvilken stor malör!
(bryter brefvet)
Man kan ej läsa utanför.

Emelie.

Betänk dig, hvad du tar dig för!

Katrine (under det hon läser).

Jag dör!
Jag dör af skratt; hör hur poetiskt, hör!
"Hur ljuft för herr patron att morfar heta,
Då våra barn, rödbrusiga och feta" — — —
Ha, ha, ha, ha!

Emelie.

Hvad du är stygg ändå!

Katrine (allt vidare läsande).

Han kommer hit, vid Gud, i afton sednast.
Vet August något?

Emelie.

Nej!

Katrine.

Så går jag genast
Och kallar honom hit till råds också.
(Räcker Emelie brefvet och skyndar ut.)
Se här, läs sjelf! (går)

IV. SCENEN.

Emelie (ensam).

Emelie.

Om hon allenast
Ej ville brådska så!
Och kommer Onkel hem, hvad blir det då?
Hur skall jag någon utväg hitta?
(Paus.)
Här är hans bref. Man borde titta
På några rader.

(Läser)

"Ädle herr Patron!

Jag har förfogat, efter instruction,
Att allt behörigt skall bli redt och lagadt."
(Nå väl och dertill gissar man reson)
"Det gamla huset är väl nog bedagadt,
Men torde dock sin tid stå mot.
Jag tror mig gissa hur Patron behagat
Och ställer allt på redig fot.
Hvad arfvet rör, får jag ödmjukast svara,
Att det min största fröjd skall vara,
Att ta Mamsellens hand med tacksamhet emot."
(Hvad arfvet rör! nej, såg man maken?
Det duger åt den gamla draken;
Mig tar han mot, som en förskrifning blott.
Låt se, hvad finns här mer för godt?)
"Att allt blir bra, tror jag mig veta:
Hur ljuft för Herr Patron."

(Åh fy, det kan förtreta

Det innersta utaf min själ.
Hvad tänker han, hvad tror han väl?)

(Läser vidare.)

Han kommer hit, — vid Gud — kanhända
I denna stund! Hur skall det ända?
Det är förbi med mig, förbi!

O! August, skall jag offer bli?
Har kärlek ingen hjälp att sända.
Har något mera grymt väl kunnat hända
Från hedenhös?

V. SCENEN.

Katrine. Emelie. August.

August.

Nå, Emma, nu är elden lös!
Jag måste skratta midt i sorgen;
Hvem af oss båda ger du korgen?

Emelie (sorgligt).

Åt hvem, om ej åt dig?

August.

Jo, pytt!

Men säg hvad hörs här allt för nytt?

Katrine.

Se här är brefvet; herrn må läsa.

Emelie.

Nej, ge det ej! är du besatt?

August (under det han läser).

Det är ändå ett litet spratt,
Att komma här, midt för min näsa,
Och röfva bort min skatt.
Hvad nu? Jag dör af skratt:
För arfvets skull tar han emot Mamsellen.

Katrine.

Åh, herre, det finns bättre ställen;
Läs mer!

August (kastar bort brefvet).

Fördömdt! hur gränslöst platt!
Men jag skall sätta P for hans projecter.
Vi resa bort i denna natt,
I trots af Onklar, tanter, slägter.
Det finns på jorden nog en vrå
För oss, att hitta på.
Ställ dig i ordning blott; vi resa.

Emelie.
Nej, August, ingen sådan nesa!

August (stött).
Se så! gif råd då bäst du kan.

Katrine.
Det vore skönt minsann,
Att fara bort och lemna mig i sticket!
Det går i evighet ej an.
Nej, sätt er ned på ögonblicket;
Ni kan väl härma Arrendatorns stil?

August.
Och hvarför ej?

Katrine.
Till pennan, som en pil!
Concepter borde jag dictera,
Men kanske duga också era.
Förstår ni hufvudsaken är,
Att lägga ut och requirera,
Allt hvad som grannast finns i hufvudstaden här;
Och såsom skäl ni förebär:
Att herr Patron må i sitt hus logera,
Som folk af ton på landet plär.
När Onkel läsit allt det der,
Och börjar grubbla och fundera,
Då slå vi in, som Pål, som Pär,
Från orten komna dit han ärnar resa,
Och skryta, larma, catechesa.
I korthet, Onkel måste tro,
Att sta'n är der incognito
Och lefver tusen gånger värre.
Ni känner nu min mening, herre;
Och går förslaget icke an?

August.
Katrine, du borde få dig man,
Och ledas rakt uppå Parnassen.

Katrine.
Haf ej bekymmer, skrif blott han!

August.
Hur suddar då den gamla tassen?
Låt se, hur väl jag härma kan?
Förträffligt!

(Skrifver och skrattar).

Katrine.
Nu, Mamsell, är det min mening,
Att ni ej blandar er i vår förening;
Men sitter tyst hos Onkel och hör på.
Ni torde mig förstå?

Emelie.
Katrine, Katrine, hur skall det gå?

Hur blir det möjligt att en man bedraga
Som hunnit nära sjutti år?

August.

Var tyst! det går, det går!

Katrine.

Bed Gud, att ej vår galna saga
Gör gubben platt förryckt till slut.
Hur blir det möjligt att en man bedraga,
Som sutit tio år uti sin knut,
Och endast sysslat med att aga
Den dårskap, som han sett förut?
Hur världen är och nu ser ut,
Det tror jag gubben litet känner — —
Så lita ni på edra vänner;
Det värsta er kan hända nu
Är ett vi låta er bli fru.
Behagas det?

Emelie.

Du är dig lika!

Katrine (tittar ut genom fenstret).

Men här blir annat, än predika;
Ty ser jag rätt på mannen der,
Så ha vi Arrendatorn här.

Emelie.

Du narras?

Katrine.

Han och ingen ann' det är.

Emelie.

Blif här för Guds skull, du!

(Springer bort.)

Katrine.

Här duger ej att vika. —
(Till August häftigt)
Får herrn snart slut uppå sitt pränt?

August.

Studentikost och excellent!

Katrine.

Välan, håll mine, och hjälp tillika!

VI. SCENEN.

Katrine. August. Arrendatorn (i gammalmodig landtlig dräkt).

Arrendatorn.

Förlåt att jag så dristigt stiger in.

Katrine.

Hvem gör oss äran? — — får jag våga — —

Arrendatorn,

En Arrendator — — —

Katrine (pathetiskt springande fram till honom).

Utan fråga,

Den ädle man, som jag får kalla min!

Välkommen, tusenfaldt välkommen!
Er ankomst, ack, jag drömde om'en
I natt, ja natten ren förut.
Ni kom då, ädle vän, till slut;
Men ack, så kall! hur vill jag det förklara,
Kanske ni ej den rätta är?
Kanske ni ångrar er?

Arrendatorn.

Bevara!

Nej dermed är det ingen fara.

Katrine.

Så stig då fram och var som hemma här.
Jag är så glad, jag höll just på att språka
Med vår kusin, som här ni ser,
Om lyckan att få kallas er,
Om sällheten att er få råka.

Arrendatorn.

Jag tackar skyldigast, med mer.
Jag är så der, i qvinnovägen,
En smula ovan och förlägen.

Katrine.

Det ger sig nog!

Arrendatorn.

Det är en sägen,

Att många yxslag jemna mon,
Och allting vinns, då man är trägen —
Men kanske träffas herr patron?

Katrine.

Ack, bästa vän, hvad skall jag svara?
Jag måste väl uppriktig vara;
Ni får ej tycka att jag är kuriös,
Jag gör det allt af kärlek bara:
Min Onkel är så skrupulös
I allt, som hör till goda tonen.
Han ser väl mycket på personen,
Men mera på hans yttre skick,
Hans tal, hans drägt, hans mine, hans blick.
En rock, som ej är gjord på modet,
Kan sätta honom eld i blodet,
Och en i förtid gjord visit
Förstör hos honom rakt en mans kredit.
Ni måste anta en habit,
Som mera närmar sig till den moderna,
Och komma först om någon timme hit.

(Till August.)

Vill icke min kusin af nit,
Att blanka opp vår lyckas stjerna,
Gå oss med hjälp tillhanda?

August.

Gerna!

Om herrn vill göra blott sin flit,
Se här en ganska kort recit:
(Stiger opp och smäller Arrendatorn på axlarna.)
Legerete i ord och låter,
En mine, som passar för soldater,
Parisisk frack, fransysk fason,
Ett språk från alla verldens stater,
I korthet: en person,
Som kunde kalla sjelfva kungen frater,

Hör nu till goda ton.

Arrendatorn.

Men kan jag lära slikt, dessvärre?

August.

På någon timme, bästa herre!

Kom hem till mig,

Der öfva vi oss bäst tycka.

Arrendatorn.

Man borde få betänka sig.

Katrine (bevekligt).

O himmel, gå! och spill ej bort vår lycka.

Arrendatorn.

Men herr patron, som af hans bref man ser,

Tycks vara mera för det moderata?

Katrine.

O Gud! det var han för att pröfva er.

Här är ej tid att stå och prata;

Min herr kusin bor här på nästa gata.

För min skull gör ert bästa, ädle man!

Arrendatorn.

Jag vill försöka då så godt jag kan.

VII. SCENEN.

Emelie. Katrine.

Katrine.

Katrine, du borde få dig man;

Till hustru är du klippt och skuren,

Min själ, han skulle icke skena han!

(Öppnar kammardörren.)

Kom ut, mamsell, ur jungfruburen,

Er hög har jag förpassat bort;

Hans första choque var lysande, men kort.

Emelie.

Katrine, jag andas knappast mera;

Jag ville kikna bort af skratt.

Hur såg han ut?

Katrine.

Som en besatt.

Nu får jag låf att brefvet kuvertera — —

Men var ej der skymt af Onkels hatt?

(Tittar ut genom fenstret.)

Han kommer. Gud ske lof att jag hann expediera

Så väl er skatt, som vice skatt.

(Samlar papperen och skyndar bort.)

Var på er vakt, mamsell!

VIII. SCENEN.

Onkeln. Emelie.

Onkeln.

Håh, hå! jag blef så matt.

Jag ville knappast orka hem tillbaka.

Förargelser hvar gång man tittar ut.
Man blir väl öfverkörd till slut;
Man kan ej ständigt se sig kring och vaka.
På alla sidor åkes det förbi.
Ur väg, ur väg! padi, padi!
Det ljuder än uti mitt öra.
För skrammel, rop och blåst och dam
Man kan knappt se, man kan knappt höra,
Än mindre slippa fram.
Der kommer en pompös madam
I vagn med fyrspann, kan du tänka;
Jag frågar hvem hon är? en enka,
Och till från landet, ingen skam!
Nej, allt skall nu för tiden blänka.
"Finns ingen vrå dit lugnet flyr,
Finns ingen däld dit glädjen ilar,
Och leende i skuggan hvilar,
När stormen öfver jorden gnyr?"

Emelie.

Åtminstone ger det bestyr,
Att söka denna yra. Tänk om vi före
På landet nu och sökte lugnet der,
Och landet tusen gånger värre vore
Än nån'sin staden är?

IX SCENEN.

De förra. Katrine.

Katrine.

Ack, Gud ske lof, att herr patron är här!
Kanske mamseln har hunnit ren berätta — — —

Onkeln (häftigt).

Hvad då?

Katrine.

Ja något har man sett; men detta
Är galnare än allt förut.
Man har fått nys om herrns beslut,
Att resa till sitt landtgoods ut,
Och genast strömmas hit med commissioner.
Af fruar, fröknar, herrar och baroner
Har salen varit full i hvar minut.
Der hemtar en en ask, en lada,
En annan ett paket,
En tredje, värre än de båda,
Är icke nöjd att hemta ett,
Men tiotal, om icke flera;
Och allt beskrifs så smått, så lätt,
Och så beqvämt att transportera.

Onkeln.

Men jag förstår ej rätt
Hvad man kan ha att trafikera
Med orten der, på tusen sätt
Så skildt från hufvudstan belägen,
Så skildt från hela stora vägen. —
Du var väl nog besatt, kan jag förstå,
Att ta emot hvad man dig gaf.

Katrine.

Hå, hå!

Väl är jag from och eftergifven,
Men blir jag något längre drifven,
Så kan jag neka också jag —
Här är ett bref.

(Aflemnar brefvet och går.)

X. SCENEN.

Emelie. Onkeln (ögnande utanskriften).

Onkeln.

Af bättre slag.

(bryter brefvet.)

Från Arrendatorn. Gläd dig Emma!
Men säg mig, var du icke hemma
I ons då hela skaran kom?
Du nämnde ej ett ord derom.

Emelie.

Jag hann ju knappast andan draga;
Jag ville låta Onkel klaga
I sin tur först — —

Onkeln (läser brefvet och tar sig om pannan).

Hvad är det här?

Man kan bli galn till slut. Jag svär
Att hela världen öfver ända seglar.
Hvad är det han begär:
Ett dussin vaser, några större speglar,
Quinquetter för salongen der,
Moderna kronor sen för taken
I salarna och i gemaken
Mahogne-soffor, stolar, bord, med mer.

(Springer opp.)

Är jag en furste, en bojar, en pär,
En vild fantast?

Emelie.

O Gud, mår Onkel illa?

Onkeln.

Så säg mig hvad jag är?

Emelie.

Om Onkel kunde blott sin hetta stilla.
Det är väl något skäl han förebär.

Onkels.

Hvad skäl? jo, ton på landet der,
En ton för galningar och Hottentotter!

Emelie.

Ni tror kanhända ej er dotter;
Men hvad jag tycker mig med visshet se,
Är att han fattat en förvänd idé
Om Onkels lefnadssätt och pretensioner.
Den gode mannen har väl ment kanske
Att då på landet ringare personer,
Bestå sig spegel, bord och kanapé,
Vill Onkel ha det mycket mera ståtligt.

Onkeln (sätter sig åter ock öppnar brefvet).

Var tyst, det blir dock oförlåtligt,
Att trakassera så en gammal man.

Han kommer hit — i denna dag, minsan!
Låt se hvad junkern har att förebära?

XI. SCENEN.

De förra. Katrine (klädd som en förnäm fru).

Katrine.

Min herre, som mig ryktet sagt,
Har ni beslutit resa till en trakt,
Der jag en dotter har helt nära.
Kanhända vågar jag besvära?
Jag har ett bref, ett bref-paket,
Alldeles lätt,
Jag ville be er — —

Onkeln.

Gerna tar jag det,
Om det ett litet bref blott gäller.

Katrine.

Blott ett paket, Parisiska noveller,
Jag fick af dessa skatter ett parti,
Jag ville skicka dem till min Sofie. —

Onkeln.

De äro väl ej alltför många heller?

Katrine.

Kors, nej! blott par och tjugu band
En skön lectur, förtjusande, gigantisk,
Alldeles egnad för en flickas hand.

Onkeln (ironiskt).

I fordna dagar var man nog pedantisk,
Att neka sina barn en slik lectur ibland.

Katrine.

Ack ja, romaner af det gamla slaget,
I hvilka knappt en enda men'ska dör,
Och ingen ryslig scen vårt platta lugn förströr!
Men smaka blott en gång behaget
Utaf de nya, läs och hör
Hur döden drabbar hela laget!

(i extas.)

Följ med den dystra kraften blott,
Som dricker blod ur hufvudskålar,
Se blott en dödskamp, dubbelt tyngd af brott,
Ett anlete, som hungerns fasa målar,
Se styckets hjelte af tortur förgås,
Hans älskarinna stympas, sargas, flås!
O Gud, det skakar, griper, tjusar, bildar!

Onkeln (i raseri).

Är jag bland hedningar och vildar?
Hvem är er dotter? säg, af hvad reson
Är hon på landet?

Katrine (förnämt).

Kors, hur kan man fråga?
I Fru de *Sans-Soucis* pension!

Onkeln (hejdadt).

I ödemarken, i pension?
Att fatta slikt är öfver min förmåga.

Katrine (mokant).
Men hvilken hetta, hvilken pöbelton!
Det skulle än i er förbistring fattas,
Att våga flytta ut
I nejden af en ort, ett institut,
Dit allt, hvad landet äger bildadt, skattas — —

Onkeln (drömmande)
Hvad institut? hvad pöbelton?
Är jag förbistrad eller hon?

Katrine.
Farväl, min herre, det är tid att sluta;
För er har jag ej något uppdrag mer.

(Går.)

XII. SCENEN.

Onkeln. Emelie.

Emelie.
Sitt, bästa Onkel, lugna er!

Onkeln.
Hvart är det verlden börjar luta?

Emelie (sakta).
Han är som fallen ned från skyn.

Onkeln.
Är det förbi med all försyn,
Stå alla våra lagar glömda?
Hvem nämnde hon, hvad hette hon?

Emelie.
Hvem menar Onkel?

Onkeln.
Den fördömda
Fransyska frun, som höll pension?

Emelie.
De *Sans-Souci*.

Onkeln.
Du känner hävan?
Än hon, som skrek om pöbelton
Och läste den besatta läxan,
Som kom mitt hår att resa sig,
Om mord, tortur och blod och krig?
Hvad hette hon?

Emelie.
Jag känner ingendera;
Vi lefva ju så litet med.

Onkeln.
Hon tycktes ge en vink om flera,
Som satt sig der på orten ned. —
Men hon är galn, och jag än mera,
Som grubblar öfver hennes prat.

(Sätter sig.)

XIII. SCENEN.

De förra. August (förklädd, bryter på Franska).

August.

Ah! servitör, Monsieur Magnat!

Jag är förtjust att er bekantskap vinna — —

(Sjunger) la, la, la, la, li, li, li, li — —

Onkeln.

Om detta åskmoln vore väl förbi!

August (märker Emelie ock skyndar till henne).

Er niece? förtrollande Gudinna!

Onkeln (häftigt).

Gå in i kammaren, Emelie!

(Hon går.)

August. *Comment*, seigneur? hvad menar ni?

Onkeln.

Min bästa herre, hon är qvinna — —

August.

Ah ja! en dyr acquisition!

Onkeln (sakta).

Se så, farväl med all reson!

(Högt.)

Min herre, vill ni kort förklara:

Hvad har ni att uträtta här?

August.

U—träta? *qu'est-ce?* nej inte träta — —

Onkels, (otåligt).

Svara!

Jag menar: har ni en affär,

Så säg mig den i korthet bara!

August.

Voilà! en helsning från *mon père*.

Han ber Monsieur att icke fara,

På resan, hans palais förbi.

(Sjunger) la, la, la, la, li, li, li, li!

Onkeln.

Hör han till fru de *Sans-Souci*?

August *Oui! oui!* Han bor der ganska nära.

Onkeln (sakta).

Då låter jag ödmjukast bli,

Att denna gynnare besvära.

(Högt.)

Hvad har er far att skaffa der?

August.

Ha, ha, ha, ha, que skaffa der?

Onkeln.

Jag frågar enkelt hvad han är?

August. *Ah, un Artist très grand et très célèbre!*

Onkeln.

Det går för långt, man kan få feber!

Finns der af detta slag också?

August.

Oui Seigneur, tout comme il faut.

(Sakta.)

Den arma gubben! svetten lackar
I droppar från hans panna ren. —

Onkeln.

Artist? i hvilken konstens gren?

August. *Mon Dieu!* han komponerar frackar.

Onkeln.

Och tar betalt, som en artist?

August. *Pour le façon, monsieur,* visst, visst!

Onkeln.

Ett tjog riksdaler?

August.

Fi! jag tackar!

Dans l'innocence de la prairie, Seigneur,

Har penningen en ganska fin valeur.

Onkeln (som gjort de sista frågorna med synbart återhållen vrede, springer opp).

Men der är dörrn, senjör, munsjör!

Gå ut och kom mig ej tillbaka.

August (sakta).

Jag visste väl det skulle smaka.

(Högt, i det han fattar Onkeln under armen)

Comment? en promenad? ah ja!

(Går halft dansande ut och drar Onkeln med sig.)

Li, li, li, li, la, la, la, la!

XIV. SCENEN.

Onkeln (kommer pustande in tillbaka och tar nyckeln
ur dörren). (Sednare) Emelie.

Onkeln.

Folk hit! är du i kammarn, Emma?

Emelie.

Hvad vill min Onkel?

Onkeln.

Vatten hit!

Det var mig en förbannad klämma.

Emelie.

Men Onkel darrar på sin stämman;

Hvad har då hänt er?

Onkeln (utan att ge akt på henne).

En bandit!

Att öfverfalla mig här hemma

I eget rum, i eget hus.

Här duger ej att bruka krus.

(Till Emma.)

Säg åt Katrine: om någon än mig söker,

Så svarar hon att jag ej hemma är.

Emelie (sakta).

Hvad skall jag företaga här?

Nej, det är bäst att jag försöker:

(Högt.)

Men, bästa Onkel, har ni glömt
Herr Arrendatorn?

Onkeln.

Ah, fördömdt!

Sätt nyckeln i; jag måste väl riskera.
Men säg, begriper du det här?

Emelie (i det hon öppnar dörren).
Nej, Onkel, det en gåta är.

Onkeln (betänksamt).

Jag kan ej annat utfundera,
Än att en fru de *Sans-Soucis*
Har kommit dit med ett partie
Lycksökare och pack, med mera,
Och håller på att få kredit. —
Men har jag en gång hunnit dit,
Så skall, vid Gud, jag jaga bort dem alla.

Emelie.

Ack, Onkel vill då resa dit likväl?
Det är ej rätt —

Onkeln.

Jag hade skäl
Att låta mitt project förfalla.
Men jag vill trotsa dem ännu;
Jag ger ej köp för en Parisisk fru.

(Emelie går.)

XV. SCENEN.

Onkeln. Katrine (som modehandlerska.)

Katrine.

Ack, hjälp mig, rädda mig, min herre!

Onkeln.

En ny förbannelse och värre!

Katrine.

Ack hjälp mig fly, ack för mig hän;
Jag ber derom på mina knän!

Onkeln.

Hvad är på färde? låt mig höra.

Katrine (gråter).

Osaliga! hvad vill jag göra!
Jag står ej ut, jag vissnar bort.

Onkeln.

Säg ut, i herrans namn, var kort!
Er jämmer kan ju sjelfva klippan röra.

Katrine.

Ni ärnar fly från detta röfvarhål?

Onkeln.

Ja väl.

Katrine.

Och landet är ert mål?

Onkeln.
Alldeles så.

Katrine.
O, protegera
En ensam dame på resan dit;
Det är från samma ort jag kommit hit!

Onkeln.
Var detta allt? behöfs det mera,
Att bringa en i raseri!
Ni hör väl också ni till fru de *Sans-Soucis*?

Katrine.
Som modehandlerska till många flera.
Ack, jag kom hit, för att studera
Min konst, min sköna konst. — Och si!
Den grufligaste anarki
I modets verld slår här med skräck mitt öga
Ej skymt af smak bland låga, som bland höga.
Ack hör, ack hör!
Kanoner på en bal! jag dör!
Och Freyschüts-ketten på supéer!
Giraffer, pilar, Sevigneer!
Crêpe à la neige!
Ändå barège!
Battister sen!
Och lustre sen!
Ännu, i våra dar, ännu!
Hu, alla himlars himlar, hu?

Onkeln (med händerna för öronen).
Håll, håll i herrans namn, min fru!
Ni spränger mina öron sönder.

Katrine (utan att låtsas märka något).
Så gå hos oss ej en gång bönder.
Men vet man af det nya? Nej!
Baretter ej,
Coquetter ej,
Sottiser, epauletter ej.
Moderna genombrutna vantar,
Se efter om här någon antar.
Pirater? pytt!
Det är för nytt.
Crêpe lisse ej fås,
Chalis försmås.
Af Carneol och Amethyst — — —

Onkeln (springer opp och slår sin hand i bordet).
Tyst då, för tusen djeflar, tyst!

Katrine (förskräckt).
O, ve! ett raseri, som sårar
Det innersta utaf min själ!
Farväl, förfärlige, farväl!

(Går gråtande ut.)

XVI. SCENEN.

Onkeln. August (i surtut, med sporrar, gehäng och sabel
vid sidan, möter Katrine i dörren).

August.

Hvad ser jag här? en skönhet och i tårar.

(Följer Katrine ut och slår dörren till.)

Onkeln (hastande efter).
Nu gäller att få nyckeln ut,
Ty kommer denne in till slut,
Så lär han bli mig värst af alla.

(Öppnar dörren och vill taga ut nyckeln.)

August (tränger sig in i det samma).
Det kan man då barbariskt kalla!
Min herre, ni förklarar er!

Onkeln.
Så, så! i hvilken sak? jag ber.

August.
Satisfaction, ej mer,
Begär det sköna offret för er galla.

Onkeln.
Och hvem är ni, som här för stat?

August
Er Arrendators reskamrat.
Men det apart. — Säg, vill ni er förklara?

Onkeln.
Det låter jag ödmjukast vara.

August.
Vid de tre ärofulla julidagarna!
Då appellerar jag till heders-lagarna;
Det gäller, herre, en af oss.
Drag ut, vi slåss.

(Drar sin sabel och ställer sig i positur.)

Onkeln (förfärad, sätter sig ned i sin länstol).
Vill ni då mörda mig, min herre?
Jag är en gammal man.

August (häftigt)
Försvara er, ifall ni kan;
Och hvarom ej, så blir det värre,
Så kallar jag er en barbar,
Som mer ej i ert hjerta spar
En enda gnista af Parisisk ära. — —

Onkeln.
Min Gud, jag vill förlusten bära.
Var glad att ni har äran kvar;
Men kom för Guds skull ej så nära,
Jag har ju ondt ej gjort.

August.
Ni drar!
I annat fall så vill jag svära,
Att ni är feg, att ni förlorat har
All rätt att er poin förfäktat.
Stig opp och gif mig svar!
Ni dröjer? — då, farväl!

(Går.)

XVII. SCENEN.

Onkeln, (sednare) Emelie.

Onkeln (hämtande sig).
Den der, det var en äkta,
En grym fantast, en vild husar,
Som ville tvinga mig att fäkta
På mina gamla dar!
Jag arme man, hvad skall jag göra?
Det är en olycksstund jag föll på det beslut,
Att flytta till mitt landtgoods ut.
Det var att radikalt förstöra
Den lilla ro jag hade qvar förut.
Och kommer Arrendatorn nu till slut!
Jag ryser ren för tanken bara;
Han lär väl ropa sitt: förklara,
Förklara er, ni drar, ni drar!
Då jag mitt löfte återtar
Ooh ej bevekast kan att fara;
Ty brås han på sin reskamrat,
Blir han för smått ej flat.
Men resa dit! nej, Gud befara!
Det rådligaste här lär vara,
Att bli i hast, så godt man kan,
Fransysk, som han!
Det öker dock sin mon respecten.
(Öppnar kammardörren.)
Hör Emma.

Emelie (utkommande).
Ja!

Onkeln,
Du har ju qvar helt visst
Den öfverdrifna Tartar-khanska drägten,
Jag fick af dig till julklapp sist?

Emelie.
Men, bästa Onkel, hvarför ej förgäta
Ett fel, som dock så välment var.

Onkeln.
Mitt barn, det är ej för att träta,
Jag nämner om den nu; — jag har
Beslutit bära den. — —

Emelie.
Hvad hör jag?

Onkeln.
Då jag bland ulfvar är, så bör jag
Förstå att tjuta. Gif den hit!
(Emelie hemtar ett knyte och lemnar det åt Onkeln.)
I sanning en förgjord habit
För en förnuftig man att bära;
Men nöden gör det tunga lätt.

(Går in i sin kammare.)

XVIII. SCENEN

Katrine. Emelie.

Katrine.

Så vidt, Mamsell, är allt på rätt,
Och snart är Arrendatorn nära.
Det blir ett möte, på min ära,
Som man kan kalla pengar värdt;
Nu får han visa hvad han lärt.

Emelie.

Af hvem har han väl kunnat lära,
Då August sjelf har varit här?

Katrine.

Nå kors! han har vikarier der,
Med möten, utskott och conventer,
En öfverdådig hop Studenter,
Som lära björnen dansa nu.

Emelie.

Ha, ha, ha, ha!

XIX. SCENEN.

De förra. Onkeln (i modern storrosig nattrock, med broderade stöflor och en brokig mössa med tofsar).

Onkeln.

Du skrattar, du.

Gån in i kammarn, hönor, båda!

(Emelie och Katrine gå leende ut.)

Jag blygs att någon mig skall skåda

I denna afskyvärda drägt.

Men ger jag köp och visar mig förskräckt,

Så löper jag en större våda,

Så ser jag ej ett annat val förut,

Ån stå för sabel, eller flytta ut.

O Gud, hur allt har blifvit värre

På lumpna tio år!

Af land har blifvit stad, af dräng har blifvit herre,

Och hela verlden upp och nedvänd står.

I all min sorg så måste jag dock säga,

Att det skall roa mig att se och väga

Hur mycket som kan vara qvar

Af Arrendatorn, sedan fordna dar.

Han kan ej vara rakt förändrad heller.

(Buller i farstun.)

Men tyst! nu gissar jag det gäller.

Få se om junkern ej är här?

XX. SCENEN.

Onkeln. Arrendatorn (putsad och utstyrd i en spänd rock med värja och mustascher).

Onkeln (sakta)

Så har min prøfvotimma slagit!

Arrendatorn (stiger stormodigt fram).

Pots sapperment! bonsjur monsjör!

Onkeln.

Aha! très humble servitör!

(Sakta.)

Nu kan jag tacka Gud för allt det stryk jag tagit

I fordna dar för Pepliers parlör.

(Högt.)

Comment vous portez vous senjör?

Arrendatorn.

Bien, bien!

ONKELN.

Hur lefs der borta?

Arrendatorn (sakta).

Med Franskan kommer jag till korta.

(Högt.)

Oh excellent!

Onkeln.

Som hvarje dag

Den sista vore, menar jag.

Man har der damer, ton och safter?

Arrendatorn.

Voui, senjör, der lefs af alla krafter.

(Sjunger) Lo, lo, lo, lo! la, la, la, la!

(Sakta.)

För tusen dödar, det går bra.

Onkeln.

Och egendomen den florerar?

Arrendatorn.

Den kunde sakta framåt dra;

Men en förderflig pest grasserar,

Guånås, bland kalvvar, får och lam.

Onkeln (sakta).

Så! der stack Arrendatorn fram!

Arrendatorn (erinrande sig).

(Sakta.)

Mitt dumma nöt! nu bar det af från vägen.

Onkeln.

Aj, aj! på landet blir man snart förlägen,

Då hjorden ej vill fort;

Men allting vinns då man är trägen.

Det är i år en allmän sägen,

Att åkrarna sitt bästa gjort.

Det räcker dock, som jag mig föreställer,

Att träla och bekymra sig?

Arrendatorn (sakta).

Aha! nu vill han pröfva mig.

(Högt.)

Oh! das ist nikt! man är ej bonde heller,

Man är en höfsad man,

Som ser på annat än på maten.

Man vet så väl, som någon ann'

Att leben och att leben laten.

Man bryr sig hin hur kornet slår i spann

Och ger åt pocker sädes-växten.

(Sakta.)

Så, excellent, nu är jag in i texten!

(Dansar) Li, li, li, li, la, la, la, la!

Onkeln (sakta).

Här får man sig till vara ta.

(Högt.)

Det är charmant att se hvad ni har vunnit

I tankesätt, i ton, i takt,

Sen jag besökte sist er trakt.
Om det är sannt, som man mig sagt,
Så har hos er hvar bonde hunnit
Långt längre fram, än nånsin vi,
Och håller på att herre bli!

Arrendatorn.

Ack, herr Patron, med måtta är förbi,
Och yppigheten den grasserar.

Onkeln (sakta).

Der sticker Arrendatorn fram.

Arrendatorn (erinrande sig).

(Sakta.)

Nu må min tunga få sig skam.

(Hostar.) (Högt.)

Jag menar blott, om den regerar,
Så är den värd att göra det.

(Sakta.)

Nu kom jag just med prut på rätt.

Onkeln (sakta).

Nu är han rasande, i sanning.
En underlig, förvirrad blandning
Af vett och vanvett.

(Högt.)

Hör, ett ord!

Nu måste jag mitt hjerta lätta;
Ni borde stå ännu att rätta:
Om hela världen är förgjord,
Hvem ber er följa den i spåren?
Jag kände er i unga åren,
Ni var en annan men'ska då.
Hvad skall det bli, hur skall det gå?
Ni lemna plogen bort och spaden,
Och börjar apa efter staden.
Hvad menar ni, hvart syftar ni?
Om fritt en fru de *Sans-Soucis*
Et compagni
Dicterar oss concepter,
Behöfva vi väl skrifva efter?
Slå om; det kan ej bära sig,
Det blir elände af elände...

Arrendatorn (sakta).

En frestare han till oss sände;
Men pass! han skall ej lura mig.

(Högt.)

Aha, senjör! ni skämtar bara;

Ni slår er löst!

Li, li, li, li! très graciöst!

Hvad? skulle jag en slyngel vara

Sans ton och sans fason?

(Slår Onkeln på axeln.)

Legerete i ord och later,

En mine, som passar för soldater,

I korthet, en person,

Som kunde kalla sjelfva kungen frater,

Det har jag nu. Förr, weis ick nok,

Var jag en sälle, en garson, ett tok.

Onkels (sakta).

Nu är ni galn, förr var ni klok.

Arrendatorn (slår på sin värja).

Och vill ni det, skall jag försvara
Min ambition, som kavaljer.

Onkeln.

Nej, nej, senjör! behöfs ej mer!

Arrendatorn (torkar svetten af pannan).

(Sakta.)

Nu börjar all min Franska vara
Förbi, och så min Tyska ock.

Onkeln (sakta).

O, vore du till fanders dock!
Här gäller nu att klokt förfara.

(Högt.)

Min herre, ni har fått mitt bref?

Arrendatorn (glad).

Ja, kanske komma vi till saken.

Onkeln.

Väl, har ni nånsin hört på, maken?
Sen jag det skref,
Har jag mig fått en svår process. —

Arrendatorn.

Hvad mera?

Onkeln.

Som hotar att mig ruinera.

Arrendatorn (sakta).

Oh! om jag vackert vore fri!

Onkeln.

Åtminstone lär arfvet bli
Så fint, att vi
Omöjligt kunna subsistera,
I synnerhet på landet der.
Hör, mitt project det är,
Att låta giftermålet vara.

Arrendatorn (sakta).

Ja, Gud ske lof, så är man qvitt all fara!

Onkeln.

Hvad menar ni?

Arrendatorn.

Som herr Patron det vill.

Men kostna'n, som jag skjutit till
För resan hit?

Onkeln.

Går af på ert arrende.

(Sakta.)

Det var ett Arrendators-drag!

Arrendatorn.

Så far jag bort i denna dag.

(Tar farväl och går sjungande ut.)

XXI. SCENEN.

Onkeln (ensam).

Onkels.
En oförmodadt lycklig ände!
Att slippa den barbarn så lätt.
Hvad galenskap och hvad elände!
Och då och då en skymt af vett!
(Tar nyckeln ur dörrn.)
Hvad jag i dag har känt och lidit,
Vet jag och ingen ann' till mig.

(Går in i sin kammare.)

XXII. SCENEN.

Katrine. Emelie.

Emelie.
Katrine! hur skall jag löna dig?

Katrine.
Det är för eget lif jag stridit;
Uppriktigt sagt, det gick ju bra?

Emelie.
Det kunde bättre slut ej ta;
Men —

Katrine.
Men? hvad men?

Emelie.
En lika fara
Kan komma snart igen uppå?

Katrine.
Låt då i herrans namn så vara!
Må Onkel projectera bara;
Katrine har vett och öfverdåd
Och kommer tid, så kommer råd!

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK FRIAREN FRÅN LANDET: LUSTSPEL ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™

electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of

the work in its original "Plain Vanilla ASCII" or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, "Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation."
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain "Defects," such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the "Right of Replacement or Refund" described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.